

**Universitat de les
Illes Balears**

Títol: El bàsquet base femení a Balears: la igualtat com a repte enfront dels rols tradicionals de gènere

AUTOR/a: Joan Tomàs Colom Jansà

Memòria del Treball Final de Màster

Màster Universitari en Polítiques d'Igualtat i Prevenció de la Violència de Gènere

De la

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

Curs Acadèmic 2019 – 2020

Data: 11 de juny de 2020

Firma del/a autor/a:

Nom Tutor/a del Treball: Virgina Ferreiro Basurto

Firma Tutor/a

Acceptat per la Directora

del Màster Universitari en Polítiques d'Igualtat i Prevenció de la Violència de Gènere

Firma

Índex

Resum i paraules clau	4
Introducció	5
Justificació del projecte	7
Projecte marc <i>Donabasquet</i>	9
Objectius i continguts	12
Objectius de la intervenció	12
General	12
Específics	12
Continguts de la intervenció	12
Model teòric	13
La lluita institucional per la igualtat de gènere a l'esport	13
Hàbits o tendències esportives segons el gènere	16
Participació desigual de dones i homes a l'esport	17
Abandonament prematur de l'activitat esportiva en les dones.....	20
Models d'intervenció	23
Metodologia	25
Activitats d'acord amb els objectius	26
Primera fase	27
Segona fase	28
Estructura de les sessions	29
Continguts	29
Durada	31
Pla de treball	31

Cronograma	36
Recursos per la realització d'activitats	36
Recursos humans	37
Recursos materials	37
Pressupost	37
Avaluació	39
Què avaluarem?	39
Quan avaluarem?	39
Com avaluarem?	41
Qui avaluarà?	42
Referències bibliogràfiques	43
Annexos	46
Annex 1 – Annex de No plagi	47
Annex 2 – Llistat de clubs FBIB infantil i cadet	48
Annex 3 – Logotip pegats brodats per aferrar amb cop de planxa	50

Resum

El treball que es presenta és una proposta d'intervenció socioeducativa en l'àmbit esportiu amb perspectiva de gènere. Concretament, aquest projecte cerca combatre, a llarg termini, el descens d'inscripcions federatives femenines que es dona al Bàsquet Balear a partir de categories cadet i junior. Segons diferents estudis (Macarro, Romero i Torres, 2010; Ordóñez, 2011) la davallada en la presència d'esportistes femenines en aquestes categories és degut, entre altres motius, a la incompatibilitat de la pràctica competitiva d'un esport de contacte amb el rol tradicional femení, i als valors tradicionals regits pels mandats de gènere.

Així doncs, mitjançant una sèrie de dinàmiques formatives per a totes les persones integrants dels equips femenins de les categories infantil i cadet del bàsquet balear, es crea una campanya de conscienciació i visibilització del component de desigualtat de gènere que implica l'abandonament massiu d'esportistes joves en les categories que contempnen l'adolescència per motivacions relacionades amb la impossibilitat de conciliar el bàsquet amb una vida definida pels rols tradicionals de gènere. Amb aquesta formació es pretén aprofitar el potencial empoderador de l'esport i utilitzar aquests àmbits socialitzadors d'encontre entre iguals com espais pedagògics segurs que fomentin la igualtat a l'esport i rebutgin aquelles pràctiques sexistes i discriminatòries que influeixen negativament sobre la presa de decisió d'abandonament prematur de la pràctica esportiva per part de les al·lotes. És essencial crear aquests espais d'empoderament perquè la mateixa configuració dels esports com disciplines no-mixtes, genera de forma natural un àmbit de sororitat i reforç de la identitat col·lectiva que no es troba en iniciatives no segregades (Vicente-Pedraz i Brozas-Polo, 2017). L'efecte que pot tenir aquesta iniciativa sobre les categories superiors és de canvi radical de tendència en la pèrdua equilibrada de llicències federatives femenines justificada en el procés vital d'adopció de responsabilitats i disminució del temps lliure que equipararia les dades a les de llicències masculines.

Aquesta concepció amplia, de les repercussions positives de la pràctica esportiva, ens porta a plantejar una acció positiva concreta per combatre l'abandonament prematur de la pràctica del bàsquet federat en les joves esportistes de la Federació Balear de Bàsquet (FBIB).

Abstract

The following project is a social-educational intervention in the sports sphere with a gender perspective. Specifically, this project tries to battle, in a long term, the female federative licenses decrease in Balearic basketball from “cadet” and “junior” categories. According to different studies (Macarro, Romero & Torres, 2010; Ordóñez, 2011), the decrease in female athletes presence in these categories is caused, among other reasons, by the incompatibility between the competitive practice of a contact sport and the traditional female gender role, such as the traditional values regulated by gender terms.

Therefore, by a series of formative dynamics for every person integrating the female “infantil” and “cadet” categories of Balearic basketball, we create a campaign of visualization and awareness of the gender inequality component implicated in young athletes massive withdrawal in the categories that integrate adolescence, due to the inability to conciliate basketball with a traditional gender roles defined life. This project aims to leverage the empowerment potential of sport and use these socialization fields, where peers meet up, as safe pedagogical areas that promote equality in sports and cast aside those sexist and discriminatory habits that negatively influence the girls' premature decision to renounce to sports practice. It is essential to create these empowerment areas because the same sports set up as non-mixed disciplines, creates a sorority and collective identity reinforcement sphere in a natural way that is not possible to achieve in unsegregated designs (Vicente-Pedraz i Brozas-Polo, 2017). The potential effect of this enterprise over the superior categories is the radical tendency to change in the well-balanced loss of female federative licenses justified in the life plan because of the adoption of responsibilities and the free time decrease that would be on a level with the male licenses.

This wide conception about the positive repercussions of sports practice takes us to set out a specific positive action to fight the young Federació Balear de Bàsquet's athletes' premature federative basketball practice withdrawal.

Paraules Clau

Rols tradicionals de gènere – Abandonament prematur – Esport – Femení – Bàsquet – Federació de Bàsquet de les Illes Balears.

Introducció

El bàsquet femení a les Illes Balears, com moltes altres disciplines esportives, enregistra un descens alarmant de participació en les categories cadet, júnior i sènior. Es tracta d'una

caiguda tan destacable que provoca que les llicències masculines representin el doble de les femenines en el recompte general de totes les categories. Aquestes són dades alarmants atès que es parla d'un dels esports amb major representació femenina a Espanya i amb major nombre de llicències femenines arreu de l'Estat. Aquesta diferència evident entre homes i dones permet visualitzar la incidència de les desigualtats de gènere en l'àmbit de l'esport que persisteixen, a hores d'ara, en una societat suposadament conscient de la importància de la igualtat de gènere com a element de justícia.

El descens de llicències federatives es manifesta preocupant a partir de l'adolescència, el que pot relacionar aquest fenomen amb el sorgiment de certes pressions socials arrelades al compliment dels rols tradicionals de gènere en aquesta etapa del cicle vital per part de les al·lotes. Les jugadores donen importància a alguns aspectes de la identitat personal que no eren rellevants durant la infància i es veuen forçades a abandonar l'esport per la mala consideració social que provoca la pràctica de l'esport de contacte i l'exigència competitiva. A més, és imprescindible destacar la rellevància del suport social en aquestes edats. La xarxa social d'amistats cobra especial importància i les activitats socials es redirigeixen a estar amb les amigues i els amics, mentre que els entrenaments i partits representen un impediment pel manteniment d'aquest tipus de vida social per a moltes jugadores. Es tracta d'una substitució de prioritats per tal de complir amb allò que els rols tradicionals de gènere accepten o rebutgen, i que s'integra en els estaments culturals de la nostra societat androcèntrica.

Així doncs, enfocant la problemàtica de l'abandonament prematur del bàsquet femení a Balears des d'una perspectiva de gènere, s'ha elaborat un projecte d'intervenció socioeducativa que cerca posar solució a aquest preocupant descens de les llicències femenines en les categories cadet i júnior. No es tracta d'una iniciativa de sensibilització, sinó que va més enllà, creant una proposta de formació a les jugadores i als equips tècnics en conceptes relatius a la desigualtat de gènere a l'àmbit esportiu i amb especial incidència en l'abandonament prematur del bàsquet a Balears. Es tracta d'un seguit de cinc tallers repartits durant tota la temporada que s'ofereixen de forma voluntària des de la Federació de Bàsquet de les Illes Balears per a tots aquells clubs amb equips de categoria infantil o cadet femení inscrits en alguna competició oficial de la Federació.

Les categories infantil i cadet són les que inclouen les edats d'entre 12 i 16 anys, un període de preadolescència i adolescència en què l'abandonament es comença a fer present però no és tan preocupant. Aplicant la formació en aquestes edats prèvies a l'esclat de la problemàtica,

es crea consciència sobre les jugadores que passaran a formar part del grup de major risc en els anys vinents, i sobre les que es faran visibles els canvis en la tendència d'abandonament prematur del bàsquet en comparació amb les que han passat per aquella etapa sense rebre formació de gènere. És precís, fer menció al caràcter holístic de la intervenció, que centra els seus esforços a formar a les jugadores, si no que dirigeix gran part de l'estratègia a formar als equips tècnics responsables d'aquests equips, fent especial incidència en la responsabilitat educativa no-formal d'una activitat d'oci com és l'esport escolar.

Justificació del projecte

El projecte dissenyat és una proposta d'intervenció socioeducativa per implementar al marc del programa *Donabasket*, de la Federació de Bàsquet de les Illes Balears. Aquest programa té la funció de fomentar el bàsquet femení a les balears, a partir del principi d'igualtat d'oportunitats, i atenent als indicadors de gènere que mostren escenaris de desigualtat entre les categories femenines i masculines.

Una responsabilitat legal de promoure l'esport femení en trams d'edat crítics, que es reconeix al *Plan Integral para la Actividad física y el Deporte*, del Ministerio de Cultura y Deporte (2010, p.23):

Todas las administraciones deportivas deben tener en cuenta los principios de la igualdad real y efectiva en el diseño y ejecución de sus programas. Además, el propio gobierno debe promover el deporte femenino en todas sus disciplinas, etapas de la vida y niveles.

I que altres Governos autonòmics ja han transferit a les seves àrees esportives, com al cas del Gobierno Vasco (2014), amb el seu *Pla de Promoció de la Igualtat entre Homes i Dones*, on es recull l'objectiu de promoure la inclusió del principi d'igualtat d'oportunitats i de la perspectiva de gènere a la Unión de Federaciones Deportivas Vascas.

L'Institut de la Mujer (2008) proposa que la igualtat real entre homes i dones significaria una millora del goig que puguin tenir les al·lotes per l'esport, convertint-lo en un context còmode i ben considerat, de forma que el clima esportiu sigui més amigable i lliure d'amenaques. Una altra màxima del mateix organisme és la d'aconseguir un sistema esportiu més diversificat i inclúsiu a la forma en què es practica i es visibilitza l'esport. D'aquesta manera seria possible ampliar les possibilitats per a tots i totes i estendre les actituds i formes de fer femenines. Aquest element és bàsic a l'hora de crear equitat en les organitzacions i fer

amigables aquests espais: atès que solen estar basades en contextos masculins i s'edifiquen sobre valors de masculinitat tradicional. Així doncs, generar hàbits en les estructures esportives que incloguin les preferències i valors femenins porten a un context inclusiu i plural en perspectiva d'equitat de gènere (Instituto Europeo de la Igualdad de Género, 2016).

A partir d'aquí, i amb l'absència d'un pla estratègic federatiu de polítiques d'igualtat pel desenvolupament del bàsquet balear, el projecte d'intervenció socioeducativa presentat seria una proposta de projecte d'aplicació directa al marc d'un programa rector de gènere gestionat per la Federació de Bàsquet de les Illes Balears, com és *Donabàsquet*.

La idea és desenvolupar una iniciativa que permeti atendre un problema social molt clar dintre de tots els esports de contacte però que, donada la gran quantitat d'al·lotes que el practiquen, es fa molt més evident al bàsquet femení. En aquest cas, és fàcil tenir una realitat força significativa a l'hora de fer comparacions amb les categories masculines, atès que les llicències d'homes i dones es troben en quantitats molt semblants. El fet és que al bàsquet en general, i concretament al balear, entre la categoria cadet i les edats en què són juniors, s'enregistra un descens molt considerable del nombre de llicències federatives femenines respecte a les masculines. El descens de la pràctica físic-esportiva per part de dones a partir de certes edats, és una problemàtica prou coneguda i a la que fa referència la Ley Orgánica 3/2007 de igualdad efectiva entre mujeres y hombres al seu article 29.2, quan enuncia el seu compromís amb la promoció efectiva de les disciplines esportives a les dones a totes les etapes de la vida i nivells.

Alguns dels motius detectats per Macarro, Romero i Torres (2010) apunten dos aspectes fonamentals en la presa de decisions de les jugadores a l'abandonament de la pràctica esportiva, el que comporta una segregació horitzontal que força la descompensació preocupant entre gèneres a partir de l'adolescència que s'evidencia amb l'aplicació de la perspectiva de gènere a les anàlisis d'hàbits esportius. Per una part, assenyalen al canvi de cicle escolar i les càrregues de treball que comporta; i per una altra, la pressió social que comporten els estereotips de gènere i la importància que es dona en la pubertat i l'adolescència a complir aquests rols tradicionals de gènere que allunyen a la dona d'esports de contacte com el bàsquet. De fet, Ordóñez (2011) ens recorda que aquesta desigualtat a l'àmbit esportiu que desprestigia la figura de la dona esportista, mentre que enalteix la pràctica d'aquestes mateixes disciplines per part dels homes, prové de l'imaginari social fonamentat en la cultura androcèntrica occidental en què se socialitzen les persones. Al mateix temps, Biecinto (2018) reclama l'empoderament de la dona en el camp de l'esport

mitjançant la lluita contra el manteniment dels rols tradicionals de gènere i les barreres físiques, psicològiques i, sobretot, socials que viuen les dones en la seva carrera esportiva enfront de les que puguin viure els homes.

Per una altra part, s'ha de tenir present l'important paper que juguen i la gran influència que tenen els equips tècnics damunt la formació i el procés de socialització de les jugadores (Maulini, 2012). Per tant, cal desenvolupar estratègies de treball des de l'àrea de formació federativa amb perspectiva de gènere, que tinguin en consideració el potencial educador dels entrenadors i les entrenadores, i el seu impacte en formació no-formal en valors de qui practica l'activitat esportiva en edat escolar.

En conclusió, aquesta intervenció amb perspectiva de gènere proporcionarà a la Federació de Bàsquet de les Illes Balears eines per empoderar a les al·lotes a continuar amb les pràctiques esportives a partir de la categoria infantil i posteriors, i evitar que abandonin l'esport de la cistella. Es tracta d'una iniciativa que va més enllà de l'esport i cerca conscienciar a les i els joves esportistes que es troben immerses i immersos en l'adolescència, una etapa de canvis, evolucions i construcció de la identitat pròpia, que l'assoliment de la seva identitat personal i els processos de presa de decisions es produeixen de forma no neutra arrel de les imposicions socials que els porten a valorar negativament certs comportaments i atribucions en funció del seu gènere. Això vol dir que la missió del projecte és reforçar l'autoestima i passió pel bàsquet, i emprar-lo com a eina personal de lluita contra una societat que ens imposa judicis masculistes que minen la llibertat de tots: homes, dones, joves, nines i nins.

Projecte marc *Donabàsquet*

Donabàsquet és el projecte marc de la Federació de Bàsquet de les Illes Balears dirigit a la promoció de la igualtat de gènere i de la dona esportista mitjançant la incorporació de la perspectiva de gènere en les activitats desenvolupades des del mateix organisme de la FBIB. Seguint la base conceptual proposada en l'àmbit estatal amb el programa *Universo Mujer* pel Consejo Superior de Deportes (2019, p.2), que es troba a la seva segona edició i que té per objectiu:

La promoción y el incremento de la participación femenina en todos los ámbitos del deporte, para contribuir a la mejora y transformación social a través de los valores del deporte. Se busca alcanzar una sociedad más

igualitaria donde la mujer y el deporte sean parte esencial del crecimiento del país.

Actualment, Donabàsquet recull la normativa i compromisos vigents a escala internacional, europea i estatal en matèria d'esport i igualtat de gènere, com el *Manifest per la Igualtat i la Participació de la Dona en l'Esport* del Consejo Superior de Deportes (2009), la *Declaració de Brighton* del Consejo Superior de Deportes (2019a) o el recurs d'*Universo Mujer II* del Consejo Superior de Deportes (2019b). Es limita a ocupar funcions d'orientació cap a recursos i documentació oficial relativa al disseny de projectes d'intervenció a l'àmbit esportiu amb perspectiva de gènere. Tot i que cal destacar la creació d'una lliga femenina per a dones majors de quaranta anys que promou la continuació o el retorn a l'activitat esportiva en un període vital en què no s'ofereixen possibilitats a les dones a causa de la concepció social de què, aquestes, han d'ocupar el temps d'oci en el benestar de la família.

Així doncs, esdevé com un gran avantatge l'oportunitat de comptar un marc ideal per desenvolupar la intervenció proposada. Un programa que es dedica específicament a l'àmbit de gènere dins la FBIB és l'espai perfecte a partir del qual deu dissenyar-se aquest projecte, tenint en compte que el programa *Donabàsquet* es fonamenta en el marc legal espanyol en matèria d'igualtat entre dones i homes a l'àmbit de l'esport. Les bases legals justifiquen la creació d'una plataforma autonòmica de promoció del bàsquet femení i la integració de la igualtat de gènere com a pilar fonamental en el projecte de la FBIB en la seva etapa 2016-2020, com bé aclareix la Federació de Bàsquet de les Illes Balears (2016).

El pilar normatiu fonamental en matèria d'igualtat de gènere a Espanya és la Ley Orgánica 3/2007 para la igualdad efectiva entre mujeres y hombres. Aquesta llei inclou en el seu article 29 la consideració del Govern espanyol de promoure l'esport femení i la creació d'iniciatives encaminades a obrir les disciplines esportives a les dones durat tot el cicle vital i a tots els nivells. Amb això s'assenta un precedent clar d'integració del projecte proposat a la normativa estatal vigent.

De forma prèvia, apareix al Boleín Oficial del Estado (2005, 8 de marzo) un acord del Consell de Ministres per adoptar mesures per afavorir la igualtat de dones i homes. Aquest acord es compromet a crear el programa *Mujer y deporte* en el marc del Consejo Superior de Deportes, a subvencionar iniciatives per la igualtat de gènere del

Comité Olímpico Español, o firmar acords amb l'Institut de la Mujer per promoure l'esport de les dones. Si més no, també es prega l'aplicació del principi de paritat des de l'organisme del CSD i es generin estudis sobre la desigualtat entre homes i dones a l'àmbit esportiu. Es tracta d'una sèrie de promeses i propostes que no reben suport legal ferm fins a la creació de la Llei Orgànica 3/2007.

Una tercera base normativa d'aquest programa és el *Plan Estratégico de Igualdad de Oportunidades entre Mujeres y Hombres 2008-2011* de l'Institut de la Mujer (2008). Concretament, aquest pla inclou al seu objectiu estratègic de potenciar la perspectiva de gènere en activitats esportives, i que implica directament la creació d'iniciatives com la que representa Donabàsquet. Aquest objectiu estratègic 6 fa referència a la lluita contra els rols tradicionals de gènere que regulen estrictament la imatge corporal acceptable i autopercepció de la dona. Reclama, a més, la investigació sobre la situació de la dona en l'àmbit esportiu, en què s'enregistren les mateixes desigualtats que a la resta de camps. De fet, el darrer objectiu específic relacionat amb potenciar la perspectiva de gènere (Institut de la Mujer, 2008, p.44) enuncia: "Realizar campañas para el fomento del ejercicio físico y la práctica deportiva en las mujeres y niñas, promoviendo la formación de las mujeres". Amb això s'entén que és fonamental promoure la participació de les dones durant tot el cicle vital en activitats d'índole esportiva en què l'objectiu no és només produir beneficis sobre les mateixes dones participants, sinó crear un impacte significatiu en la societat que permeti canviar el valor social de la dona esportista a qualsevol edat. Òbviament, el conjunt del pla té la intenció de produir canvis socials tendents a normalitzar la igualtat real entre dones i homes en aspectes que no fan referència purament a l'esport i que s'apliquen en la lògica de tot projecte que respecta la perspectiva de gènere.

En la mateixa tònica, trobam la Carta Europea para la Igualdad de mujeres y hombres en la vida local (Consejo de Municipios y Regiones de Europa, 2006). Aquesta carta és una invitació a les entitats locals a actuar en conseqüència de les seves responsabilitats en matèria d'igualtat de gènere i promoure aquesta igualtat en la mesura en què les competències respectives ho permetin. Si més no, al seu article 20, aquesta carta menciona les recomanacions en matèria de cultura, esport i temps lliure. En aquest apartat es recomana la incorporació de mesures tendents a assegurar el goig i aprofitament de tots els mitjans a disposició de la ciutadania per la pràctica esportiva sense que existeixin restriccions ni biaixos de gènere ocultats per discriminacions

directes o indirectes. És responsabilitat de les entitats locals assegurar el correcte funcionament de la comunitat i assegurar-se de la igualtat d'accés i compliment dels mateixos drets i obligacions per part dels homes i les dones en funció de la seva edat.

El darrer dels pilars normatiu del programa *Donabàsquet* és la *Convenció sobre la Eliminació de Todas las Formas de Discriminación contra la Mujer* explicada detalladament per l'Institut de la Mujer (2007). Aquest és un acord de la Organització de Nacions Unides de 1979 en què es declara incompatible amb els drets humans fonamentals tota mena d'atac o discriminació cap a les dones pel fet de ser-ho. Es considerarà, des d'aquell moment, una vulneració dels drets humans i una clara demostració de masclisme legalitzat. Es pot dir que és un marc molt general del que representa el programa, però sí que esmenta conceptes bàsics per concebre la igualtat de gènere com una lògica social bàsica i justa. S'entén doncs, aquesta convenció com el punt de partida bàsic en la promoció específica de la igualtat de gènere com a base de la igualtat formal. Donabàsquet contempla aquest acord com a part del seu marc normatiu per repercussió històrica d'aquest, i com és la primera peça a donar sentit a iniciatives promotores de la igualtat de gènere en un camp tan masculinitzat com són els esports.

Objectius i continguts

Objectius de la intervenció

- Objectiu general: Reduir la disminució de llicències federatives femenines a les categories cadet i posteriors del bàsquet balear.
- Objectius específics:
 - Empoderar a les jugadores de categories inferiors en la continuïtat de la pràctica del bàsquet.
 - Promoure la visibilització i reforç de la identitat femenina adolescent en l'àmbit de l'esport.
 - Conscienciar a entrenadors, entrenadores i integrants del cos tècnic, de la importància de fomentar l'educació en igualtat a l'àmbit esportiu.

Continguts de la intervenció

- 1ª sessió – Introducció a la igualtat de gènere i la igualtat a l'àmbit de l'esport.
- 2ª sessió – Estereotips i rols de gènere
- 3ª sessió – Violència simbòlica a l'esport
- 4ª sessió – La imatge i la visibilització de la dona esportista
- 5ª sessió – Les activitats socials i l'oci

Marc teòric

El projecte és una reacció a la caiguda massiva de llicències federatives femenines, en comparació amb les masculines, a partir de categories que coincideixen amb l'etapa de pubertat i l'adolescència, i que es dona arran de les creences socials d'inadequació d'aquestes activitats esportives amb els rols tradicionals femenins. No es tracta d'una problemàtica nova, però des de fa un temps els estudis de gènere evidencien la gravetat i els efectes de les preses de decisió per part de les jugadores a l'hora d'abandonar a una certa edat la pràctica esportiva.

La lluita institucional per la igualtat de gènere a l'esport

El Consejo Superior de Deportes (2009, p.1) presenta el *Manifest per la igualtat i la participació de la dona i l'esport*, que fa referència a la necessitat d'avenços en el tractament de l'esport femení com àmbit de canvi social i potenciador de la igualtat efectiva, enunciant:

El deporte y la actividad física, por su potencialidad educativa y mediática, constituyen un motor de cambio social y contribuyen desde hace tiempo a promover la igualdad entre mujeres y hombres. No obstante, los datos de los estudios más recientes en este ámbito reflejan que todavía existen diferencias importantes en cuanto a la participación y representación femenina en las distintas esferas del deporte.

La adscripción que las actividades físicas y el deporte han tenido y tienen al rol social masculino, la peculiaridad de las estructuras que sustentan el deporte, así como las diferencias en la ocupación del tiempo de ocio, la estructura familiar y laboral, los modelos educativos, los estereotipos sociales de género, etc., inciden en el desequilibrio todavía existente y mantienen

barreras ocultas que dan lugar a un verdadero techo de cristal para las mujeres en el ámbito deportivo. Es fundamental promover la equidad en el deporte, teniendo en cuenta las diferencias existentes entre mujeres y hombres, pero sin que éstas limiten sus posibilidades.

Aquest fragment del Consejo Superior de Deportes (2009) fa referència a nombrosos aspectes relacionats amb els rols tradicionals de gènere, tema de treball principal generador de les desigualtats de gènere tractades en aquesta intervenció socioeducativa. Les diferències en l'ocupació del temps d'oci, el rol familiar i social, els models educatius i estereotips socials són variables que afecten directament als rols de gènere de les persones i determinen en gran manera la capacitat d'aquestes de revertir la seva situació respecte de la jerarquia de gènere.

El Plan Integral para la Actividad física y el Deporte del Ministerio de Cultura y Deporte (2010) integra, al seu volum 1, l'apartat d'igualtat efectiva entre homes i dones, mitjançant el qual s'aplica la perspectiva de gènere a totes les activitats esportives regulades per l'administració pública. Aquest pla ens permet tenir una visió sobre el conjunt de l'Estat de l'estratègia d'intervenció estatal en els darrers deu anys referent a la participació i interès de dones i homes en l'activitat esportiva formal, la cobertura i imatge transmesa des dels mitjans divulgatius sobre l'esport des d'una perspectiva de gènere o les polítiques públiques que s'ha previst aplicar arreu d'Espanya, atès que la seva cobertura estava prevista entre l'any 2010 i el 2020 com bé s'indica a la seva introducció (Ministerio de Cultura y Deporte, 2010). També servirà com a guia a l'hora de conèixer els plans, projectes i accions requerides o els eixos d'actuació que determina prioritariis l'autoritat espanyola. Si més no, aquesta informació pot ser contrastada amb l'*Anuario de Estadísticas deportivas 2019* del Ministerio de Cultura y Deporte (2019).

Aquest pla del Ministerio de Cultura y Deporte (2010), esdevé la peça clau sobre la qual s'ha de conformar qualsevol projecte de naturalesa esportiva que es vulgui aplicar des del vessant públic, com és la Federació de Bàsquet de les Illes Balears. Així doncs, permet comptar amb nombroses dades d'interès analític, però a la vegada marca certes vies d'actuació a l'hora de dissenyar la metodologia d'intervenció durant el període programat. És un referent perquè marca estrictament que el gènere mereix ser un aspecte transversal en els projectes esportius promoguts des de l'administració pública en quant una de les seves funcions principals és (Ministerio de Cultura y Deporte, 2010, p.43): "Introducir la perspectiva de género en la estructura, programas y proyectos desarrollados por el CSD, las instituciones, las

administraciones y/o entidades con competencias o relacionadas con el ámbito de la actividad física y el deporte". Així mateix, en el seu eix segon, manifesta el seu compromís amb la participació paritària en tots els nivells, la qual representa la finalitat principal de la intervenció en la FBIB. De fet, el Ministerio de Cultura y Deporte (2010, p.49), enuncia el següent respecte aquest eix segon: "Promover la participación de las mujeres en todos los niveles de la práctica deportiva y de actividad física, así como en la toma de decisiones, respetando la diversidad de las mujeres y atendiendo especialmente a las mujeres y colectivos subrepresentados". Si més no, l'eix tercer (Ministerio de Cultura y Deporte, 2010) fa referència a la formació, objectiu específic dirigit a la intervenció amb els equips tècnics en la intervenció proposada. De fet, aquest eix tercer parla de formar i difondre coneixements relatius a l'activitat esportiva de les dones i la diversitat d'aquestes.

El concepte d'igualtat de tracte que defensa la Ley Orgánica 3/2007 d'igualtat efectiva entre dones i homes es desenvolupa en les següents paraules a l'article 3: "supone la ausencia de toda discriminación, directa o indirecta, por razón de sexo, y, especialmente, las derivadas de la maternidad, la asunción de obligaciones familiares y el estado civil".

El citat article estableix la creació d'una estratègia preventiva a escala legal per prevenir l'aparició de segregacions entre homes i dones justificades per les normes culturalment establertes. L'aplicació d'aquest principi d'igualtat de tracte en l'àmbit de l'esport, dóna peu al Plan Integral para la Actividad física y el Deporte del Ministerio de Cultura y Deporte (2010). Així doncs, la iniciativa proposada s'adapta perfectament al marc establert per la llei estatal d'igualtat i se'n justifica degudament la seva aplicació.

A l'hora d'interrelacionar la Ley Orgánica 3/2007 amb la finalitat del projecte hem d'entendre que, aquesta norma, inclou a l'article 29, referent a l'esport, la següent afirmació:

Todos los programas públicos de desarrollo del deporte incorporarán la efectiva consideración del principio de igualdad real y efectiva entre mujeres y hombres en su diseño y ejecución.

El gobierno promoverá el deporte femenino y favorecerá la efectiva apertura de las disciplinas deportivas a las mujeres, mediante el desarrollo de programas específicos en todas las etapas de la vida y en todos los niveles, incluidos los de responsabilidad y decisión.

Amb el que defineix la norma, s'interpreta perfectament l'obligació d'incloure la perspectiva de gènere en totes les iniciatives esportives de caràcter públic, a més d'incentivar la creació de projectes que promoguin l'esport femení en aspectes participatius i de responsabilitat parant especial atenció en l'educació en nous rols de gènere a través de l'esport. A més, es fa referència a la importància de lluitar contra l'abandonament de l'esport en totes les etapes de la vida; el que fa explícita la preocupació pel declivi en la participació femenina en alguns períodes vitals.

L'Instituto de la Mujer (2008, p.44), al Plan Estratégico de Igualdad de Oportunidades 2008 – 2011, enuncia la necessitat d'integrar la perspectiva de gènere en l'esport en major mesura en el seu objectiu 5, on inclou s'integra el següent requisit que emmarca aquest projecte: "Incorporar la perspectiva de género en la actividad deportiva que se imparte en los centros escolares, promoviendo una relación sana y equilibrada en relación con la auto imagen y la percepción corporal". A més fa evident la necessitat de desenvolupar campanyes de foment de la pràctica esportiva en les dones i nines.

Hàbits o tendències esportives segons el gènere

L'anàlisi del Ministerio de Cultura y Deporte (2010) desvetlla el tipus d'activitats esportives a què dediquen més temps les dones i els homes. Les activitats més comunes entre les dones, segons aquestes dades, són la natació, l'aeròbic, gimnàstica de manteniment o l'expressió corporal i el ball, que no impliquen cap mena de contacte o "símil a la lluita" i que assegurin el manteniment físic en dosis regulars.

Els homes, en canvi, com afirma el Centro de Investigaciones Sociológicas (citada a Plan Integral para la Actividad física y el Deporte del Ministerio de Cultura y Deporte, 2010), es dediquen principalment al futbol, un esport de contacte clàssic en què es concentren gran part dels valors tradicionals de la masculinitat.

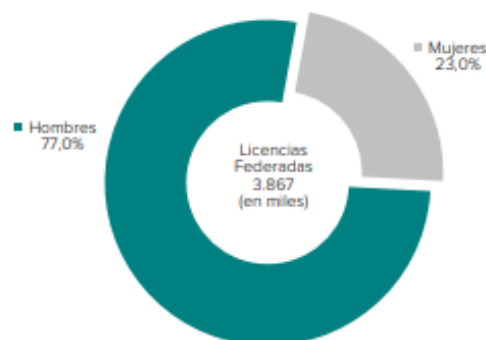
La influència dels rols tradicionals de gènere en els hàbits esportius d'homes i dones denoten el poder suggestiu d'aquestes creences culturals en les eleccions quotidianes de les persones. L'esport, com tot, es veu influenciat per aquestes normes culturals i es fa evident l'acció segregadora d'aquests rols en quant les persones són conscients d'aquests valors tradicionalment establerts com positius o negatius; una etapa vital que coincideix amb el descens significatiu de la participació de les al·lotes en disciplines de contacte. Així i tot, la intervenció que es proposa genera un efecte positiu en la manera d'educar les persones alhora que permet que se socialitzin amb un imaginari social que no entén de rols tradicionals de

gènere, de forma que la llibertat a l'hora de conformar la identitat pròpia és molt més àmplia que amb models que no incorporen la perspectiva de gènere (Instituto Europeo de la Igualdad de Género, 2016).

Participació desigual de dones i homes a l'esport

A les darreres dècades, la presència de les dones a l'esport és un fet constatat per l'augment de participació femenina a diferents disciplines esportives. Segons el Plan del Instituto de la Mujer (2005) les dones d'entre 15 i 29 anys eren les que més exercici practicaven, superant el 50% de la mostra enquestada en aquesta franja d'edat. Així i tot, el Centro de Investigaciones Sociológicas (citada a Plan Integral para la Actividad física y el Deporte del Ministerio de cultura y deporte, 2010), recorda l'escassa participació de dones esportistes a competicions l'any 2005, trobant quatre vegades més representació d'homes en l'àmbit nacional, i 5 vegades més en l'àmbit local i autonòmic; així com la baixa taxa de llicències femenines a escala nacional, representant un 18% del total les llicències federatives d'aquesta temporada. Una tendència recóia a l'Anuari Estadístic (Ministerio de Cultura y Deporte, 2019), i que mostra una mateixa continuïtat al nombre de llicències federatives segons sexe en l'any 2018, de les quals els 77% eren d'homes esportistes i el 23% de dones esportistes (veure gràfica 1).

Gràfica 1. Llicències federades per sexe. 2018.

Font: Extret de Anuario del deporte (Ministerio de Cultura y Deporte, 2019, p.24)

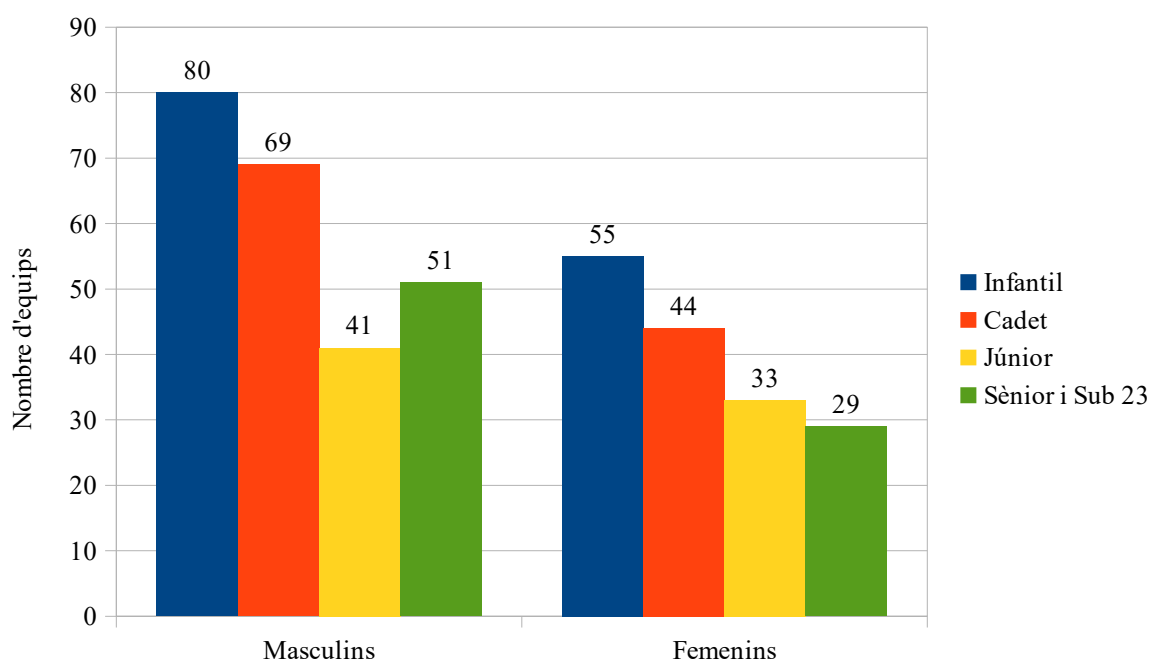
L'informe del Ministerio de Cultura y Deporte (2010) indica que les dones representen únicament el 18% de les llicències federatives a escala nacional. Aquesta segona dada, és la que tractaria d'equilibrar el projecte en qüestió, atès que s'intervé sobre una franja d'edat clau a l'hora d'abandonar definitivament l'esport de competició per culpa d'unes circumstàncies temporals. Si s'ajunten aquestes dades amb les del paràgraf anterior, ens és fàcil fer la deducció de què les dones enregistren una activitat esportiva similar a la dels homes en les activitats considerades esport no-formal o motivat pel plaer; però a l'hora de presentar una

pràctica formal i competitiva la tendència mostra que les dones representen menys de la meitat de participants. Això pot entendre's com el fruit d'un imaginari sexista de l'activitat físic-esportiva en què els rols tradicionals femenins es converteixen en incompatibles amb aquest tipus d'entreteniment culturalment masculinitzat (Sagarzazu i Lallana Del Rio, 2012).

El Ministerio de Cultura y Deporte (2019), en l'anuari estadístic corresponent, exposa dades relatives a les llicències federatives per homes i dones en l'any 2018, i es mostra la continuïtat de la tendència. S'observa com, tot i l'augment de la moda per l'activitat esportiva femenina, els avenços culturals i normatius cap a la igualtat real, catorze anys després dels primers estudis citats, es continua fent visible les diferències al nombre de llicències federatives segons sexe, amb quasi tres milions d'homes federats, enfront de prop de nou-cents mil dones federades.

Centrant la revisió de dades segons el tipus de categories de competició existents al bàsquet, i concretament, al bàsquet balear, el nombre total d'equips inscrits, durant la temporada 2019-2020 a categories infantil, cadet i júnior masculines superen en 58 el nombre d'equips inscrits en categoria femenina (Federació de Bàsquet de les Illes Balears, 2020) (veure gràfica 2).

Gràfica 2. Equips FBIB temporada 2019/2020 per categories (2020)

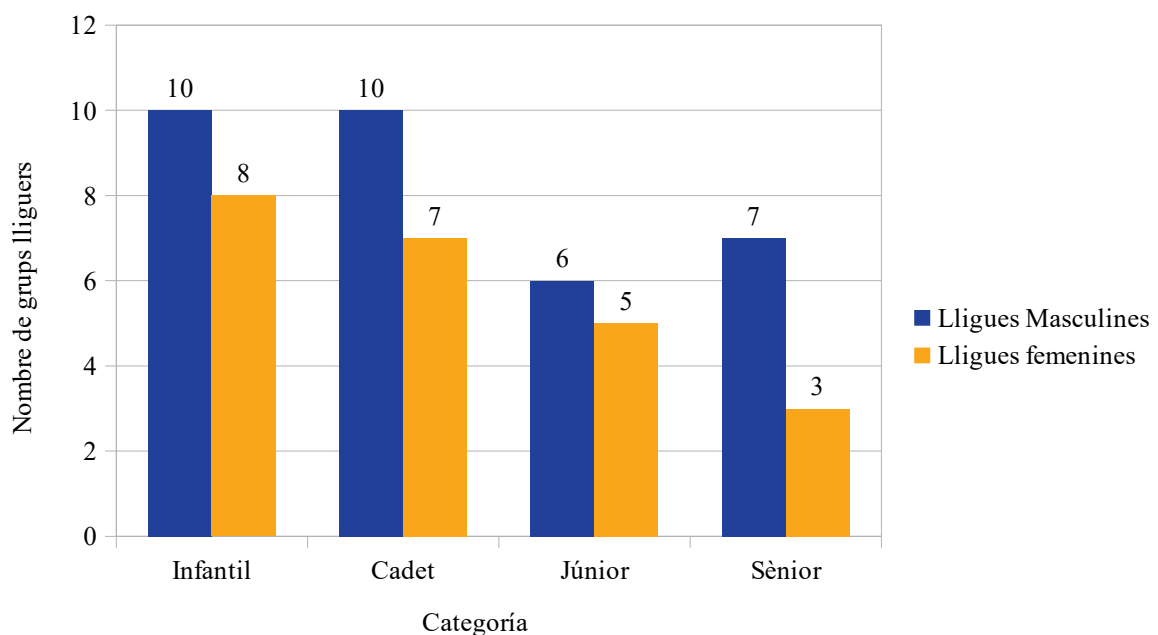

Font: Elaboració pròpia de Federació de Bàsquet de les Illes Balears (2020).

Una diferència molt significativa entre la participació d'equips femenins i masculins, que envolten jugadores i jugadors d'edats compreses entre els 14 i 18 anys. A més, l'anàlisi de

l'evolució del nombre de categories existents des de les primeres etapes de competició federada (iniciada amb categoria premini- 6 i 7 anys) fins a les esmentades, determina com es van reduint el nombre d'equips inscrits a les competicions a mesura que augmenta el nivell. En conseqüència, el nombre d'esportistes es va reduint, gradualment, quan major és la categoria de competició. Igualment, les dades federatives (Federació de Bàsquet de les Illes Balears, 2020) publicades de la temporada 2019-2020, ens mostren que a cada una de les categories de competició de bàsquet balear, hi ha menys lligues o grups lliguers femenins que masculins (veure gràfica 3).

Gràfica 3. Grups lliguers FBIB temporada 2019/2020 per categories (2020)

Font: Elaboració pròpia de Federació de Bàsquet de les Illes Balears (2020).

Tancant aquesta radiografia del bàsquet balear amb els equips de categories Sub-23 i Sèniors (més de 18 anys), a les quals tant el nombre d'equips femenins com masculins, com d'esportistes, denota una baixada considerable, en comparació amb categories de formació, però afectant molt més al bàsquet femení. Aquesta pèrdua definitiva de jugadores a categories sèniors, comença a detectar-se a la categoria junior. Com afirmen Macarro, Romero i Torres (2010), tant en categoria masculina com femenina, l'edat júnior és crítica en el descens de participació arrelada a les càrregues acadèmiques de la darrera etapa de l'adolescència. Tot i això, hi ha un preocupant component de gènere en la incapacitat de mantenir la participació femenina a sènior, atès que les càrregues acadèmiques desapareixen en ser una circumstància temporal. És per això que Sagarzazu i Lallana Del Rio (2012) afirmen que la influència dels

rols tradicionals de gènere és allò que fa minvar la continuació de la carrera esportiva de competició en les dones. Per tant, la baixa participació de les al·lotes es tradueix en la caiguda definitiva de les llicències femenines a partir de júnior i cadet, derivant en una diferència molt significativa entre homes i dones a categoria sènior.

A partir d'aquí, s'observa com un alt nombre de dones practica esport a nivell no-formal; això vol dir que la gran majoria d'aquestes dones no competeixen formalment ni es troben federades. Ens és fàcil fer la deducció de què les dones registren una activitat esportiva similar a la dels homes en les activitats considerades esport no-formal o motivat pel plaer; però a l'hora de presentar una pràctica formal i competitiva la tendència mostra que les dones representen menys de la meitat de participants. La manca de representació femenina en competició formal crea una gran descompensació en la quantitat de llicències federatives entre homes i dones que genera una diferència important en la quantitat d'equips, lligues o recursos mobilitzats. A les Illes Balears, els equips inscrits en competicions formals disminueix amb l'augment de les categories, el que provoca la pèrdua d'esportistes a mesura que les edats augmenten. Aquest problema s'agreuja al bàsquet femení, atès que les pèrdues són majors i la categoria sènior no recupera la pèrdua de participants soferta a edat júnior (període clau en l'abandonament esportiu prematur) com ocorre en les categories masculines. És, per tant, pertinent tractar l'abandonament prematur de l'activitat esportiva en les dones amb major detall en el següent apartat.

Abandonament prematur de l'activitat esportiva en les dones

Els estereotips i rols tradicionals de gènere, igual que ocorre amb altres àmbits, també contaminen l'esport i la construcció d'un imaginari social, i compartit, de quin és el paper que ocupen dones i homes dins aquesta esfera. Les activitats físic-esportives, representen un espai de pràctica esportiva sexista i desigual, on els rols tradicionals femenins ensenyen, des d'edats primerenques, la incompatibilitat de la feminitat amb la pràctica esportiva de segons quines disciplines i modalitats de competicions, reservades per la pràctica hegemònica masculina. Aquest aprenentatge d'actituds, capacitats i expectatives segons el sexe, són les que influeixen en la presa de decisió d'al·lotes i al·lots a continuar o abandonar la pràctica esportiva.

Així doncs, els principals motius pels quals homes i dones decideixen practicar, o no, un esport són diferents. El Plan Integral para la Actividad física y el Deporte del Ministerio de Cultura y Deporte (2010), determina que les raons principals de l'abandonament de la

pràctica esportiva, tant d'homes com de dones, és la falta de temps per realitzar l'activitat física, la desgana o desmotivació que li genera la seva pràctica i, en el cas de les dones, la consideració negativa de l'esport de competició i de contacte que tan positivament es valora en els rols tradicionals masculins.

Per una altra banda, els principals motius pels quals es practiquen activitats esportives serien (Ministerio de Cultura y Deporte, 2019): manteniment d'un físic normatiu, la cura del cos i per relaxar-se, a més de ser una forma d'entretenir-se, en el cas de les dones. Els homes, per la seva part, mantenen majoritàriament una pràctica esportiva per estar en forma, per entreteniment, i, en un percentatge molt superior que a les dones, perquè els agrada l'esport.

Es veuen afectades, per tant, les disciplines esportives que impliquen competició i contacte; una qualitat tradicionalment mal considerada en les dones i en què es provoca el descens de practicants femenines d'aquestes disciplines a partir de períodes vitals conflictius com l'adolescència. El descens d'al·lotes esportistes no es torna a equilibrar amb els homes i s'estableix com la norma entre les dones. A l'estudi de Macarro, Romero i Torres (2010) s'analitza el descens de participació de les al·lotes a les franges d'edat compreses entre els 16 i 18 anys, i determina que les causes més habituals que provoquen l'abandonament de l'activitat físic-esportiva en les estudiants de batxillerat a Granada són la desgana, el canvi d'objectius vitals, la incompatibilitat dels esports amb els estudis o la substitució de l'activitat esportiva per altres alternatives socials d'oci. La investigació de Macarro, Romero i Torres (2010, p.504) fa una apreciació molt interessant pel que fa a dades que reforcen la teoria de l'abandonament desproporcionat de l'activitat físic-esportiva entre les al·lotes adolescents enunciant:

En los chicos el total de los que no practican actividad fíicodeportiva es un 29,2%, mientras que en las chicas, un 67,9%. En cuanto al porcentaje de abandono, en las chicas es de un 45,1% frente al 23,6% de los chicos. Al comprobar las diferencias significativas (chi: 0,00), los datos demuestran que el abandono de la práctica de actividad físico-deportiva por parte de las chicas es bastante superior al de los chicos.

Tenint clar que existeix una clara diferència entre l'abandonament prematur de l'activitat físic-esportiva entre homes i dones al llarg del cicle vital, cal incidir en aquest fenomen en les edats contemplades en aquesta proposta d'intervenció. Es tracta del cessament de la carrera esportiva durant l'adolescència.

Moreno, Rodríguez i Gutiérrez (2003) (citat a Macarro, Romero i Torres, 2010), revelen a un estudi dirigit a estudiants d'Educació Secundària Obligatòria que la participació masculina en activitats de caràcter esportiu és molt major que la femenina. A més, relacionen que amb l'augment de l'edat de l'alumnat, s'incrementa proporcionalment la quantitat d'abandonament. Si posem en relació ambdues dades, ens podem fer a la idea que quan aquestes nines arriben a batxillerat, l'abandonament de l'activitat físic-esportiva es converteix en una realitat innegable que es fa evident en la pèrdua majúscula de participants. L'estudi de Villar i Luque (2019) informa que el tram d'edat en què les dones experimenten una crecuda molt important en les barreres contextuais per practicar esport, a diferència dels homes, es troba entre els 16 i 18 anys. Aquest tram d'edat és el que precisament coincideix amb el pas per la categoria júnior de bàsquet. Si més no, Ruiz (2001) enuncia: "El abandono entre los jóvenes almerienses de Enseñanza Secundaria Post-obligatoria es del 21,2%, porcentaje que disminuye a un 14% si sólo se contempla la población con edades comprendidas entre los 16 y 17 años" (citat a Macarro, Romero i Torres, 2010, p.498).

Villar i Luque (2019) ens donen una de les claus que reforcen la idea que encara que l'estudi sigui la justificació més important per abandonar l'esport, la peresa o desgana (segona més potent), amaguen en moltes ocasions manca de suport, de perspectiva de futur o temor a confrontar els rols de gènere. Com es recull en alguns estudis (Macarro, Romero i Torres, 2010), l'etapa adolescent-juvenil sol augmentar la presència de barreres percebudes, que s'atribueixen als canvis socials, acadèmics i personals que es viuen en aquest període vital i que serveixen per acabar de conformar un autoconcepte dèbil i modelable.

El canvi que es viu en l'establiment de prioritats fa que en molts casos, l'abandonament de l'esport per part de les al·lotes, pugui veure's influït per canvis en la personalitat, en els hàbits de vida, o les necessitats i expectatives vitals. El reforç de les amigues/iguals com un grup de referència que ajuda a formar la personalitat pròpia, provoca que si aquest cercle de confiança no forma part de l'esport, la persona tendeix a considerar-lo menys important i crear-se els models ideals de si mateixa allunyats de l'esport. Una personalitat dèbil i en construcció sol veure l'esport, un món tradicionalment masculinitzat, com una barrera a encaixar en el seu rol i prioritza adoptar papers més neutres respecte als ideals tradicionals de gènere per donar resposta a la fragilitat identitària (Macarro, Romero i Torres, 2010).

Entenem que les pressions i contextos socials són les que s'erigeixen com a barreres per a la pràctica de l'esport, com ara que els esports de contacte es relacionin amb la masculinitat,

exigència competitiva, cossos allunyats de la normativitat, riscos per a la bellesa femenina idealitzada... Es menciona explícitament que els homes abandonen per manca de diversió, cosa que les al·lotes rarament mencionen, així com que elles relacionen l'abandonament amb la pressió per part dels pares i l'estrès competitiu. De fet, Villar i Luque (2019, p.61), respecte a què l'evolució d'aquests impediments en funció del gènere, enuncien:

Los resultados del presente estudio muestran una evolución distinta en las barreras percibidas hacia la realización de actividad físico-deportiva en la mujer joven, que señalan la transición entre la adolescencia y la etapa adulta (16-18 años) como un periodo crítico en la aparición de factores intrapersonales y externos que actúan menguando los niveles de AF en la mujer. Por su parte, el hombre percibe un aumento de factores temporales y contextuales que limitan su práctica de actividad físico-deportiva durante la etapa adulta.

Models d'intervenció

La problemàtica en qüestió no es troba directament relacionada amb la constitució de la normativa esportiva de l'autonomia balear, sinó que prové d'uns estaments socials molt més arrelats a l'imaginari cultural de la societat occidental (Ordóñez, 2011). De totes maneres, és imprescindible tenir en compte la guia de Biecinto (2018), que conforma les claus per a l'avaluació de l'impacte de gènere en la normativa de l'àmbit de l'esport. Aquest document ens dóna la possibilitat d'intervenir des de l'interior de l'entitat federativa balear, atès que la mateixa guia està edificada des de la Conselleria d'igualtat i polítiques socials de la Junta de Andalucía. Una base legal que és imprescindible respectar a l'hora de presentar un projecte de titularitat pública, pel que és una elecció molt interessant seguir les passes d'un dels instituts de la dona més ben considerats arreu del territori nacional, especialment en les seves tasques relacionades amb l'educació i desenvolupament dels més joves. Respecte d'aquest document jurídic (Biecinto, 2018, p.32), descriu perfectament la necessitat de crear un projecte d'empoderament per a l'esport femení descrivint de la següent forma una de les principals desigualtats de gènere detectades al món de l'esport:

Su menor participación impide el disfrute de los beneficios de la práctica deportiva en la salud física y mental y la calidad de vida de las personas, así como de las oportunidades profesionales de un sector empleador en expansión. Es, a la vez, un factor que explica buena parte del resto de las desigualdades de género que se dan en el ámbito deportivo: la posibilidad de acceder a la

práctica deportiva profesional, la desigual presencia y representación en el DAR y las organizaciones deportivas, el menor acceso a los recursos deportivos, etc.

De fet, aquest factor de desigualtat és relacionat amb una percepció estereotipada de l'esport arrelada al rol de gènere masculí i l'escassetat de models femenins. També es vincula a la falta d'enfocament de gènere en l'Educació física, que sol afegir barreres a la participació per les nines, i la falta de correspondència dels homes i d'infraestructures per la cura i l'assignació d'aquest rol a les dones. El mateix document (Biecinto, 2018), presenta una altra visió en la desigualtat en la participació de dones en l'esport, i parla d'un efecte similar al que interessa en aquesta proposta. El fet és que argumenta que les motivacions i interessos de les dones a l'hora de realitzar esport són diferents. Com s'ha comentat prèviament, argumenta que les dones cerquen complir els cànons de bellesa i aconseguir un cos normatiu, en lloc d'apostar per una varietat esportiva que tendeixi a la competitivitat, que és el que motiva als homes. Cert és que aquesta és una de les raons principals de la diferència en les preferències esportives; així i tot, aquesta falta de motivació i el predomini de la utilització de l'esport com a mètode de trobar la bellesa normativa és un signe més de què l'esport es basa en criteris tradicionals en què l'home ha de competir i la dona ha de ser bella i atractiva, pel que es persisteix en representar els estereotips de gènere. Biecinto (2018) proposa que una de les mesures específiques per potenciar la participació de les nines i dones a l'esport ha de ser incloure l'objectiu de la igualtat de gènere a l'esport i mesures de participació equitativa i no segregada de dones i nines en plans i programes, així com mesures de promoció de l'esport i de competicions amateurs en què participin dones i homes.

Les estratègies concretes que s'han seleccionat per aplicar l'empoderament juvenil femení es basa en un pilar molt concret; i és que l'entorn d'esport formal, com és el cas dels federats, encapsa els i les participants en les categories masculines i les femenines segons el sexe biològic de cada esportista. Així doncs, el bàsquet femení és un espai reservat exclusivament a les dones per normativa, que crea un entorn natural de seguretat i confiança (enfront de la desigualtat de gènere), propicia per convertir aquest espai en una eina d'empoderament i sororitat (Ordóñez, 2011).

Si més no, el projecte d'empoderament seleccionat per compensar la infrarepresentació femenina en les fitxes federatives es contempla des del Departamento de Cultura y Política Lingüística del Gobierno Vasco (2014). Concretament, a les àrees de treball, es tracta la

promoció de la inclusió de la perspectiva de gènere i la igualtat d'oportunitats a través de plans, projectes o actuacions d'igualtat, com és el cas. De fet, el Gobierno Vasco (2014, p.9) inclou un objectiu que enuncia: “Promover incremento de licencias deportivas de mujeres y hombres en las modalidades en las que exista infrarepresentación por sexo”.

Així doncs, la implantació d'un taller de sensibilització i formació en valors d'igualtat de gènere en aquest context és una aplicació de l'objectiu en tot el seu potencial implementador. La fundació ASIÉS (2017) presenta un projecte que serveix d'exemple concret pel que fa al format i els continguts. La idea és adoptar una sessió de formació didàctica allunyada d'un model de conferència, en què el públic té l'oportunitat de debatre i donar una visió de la problemàtica gràcies a una mínima formació en conceptes i dades bàsiques. Les persones participants poden fer propostes internes per resoldre la situació i aportar millores molt més específiques que les que podria dissenyar la Federació.

La formació dels professionals, com ara entrenadors/es, delegats/des o directius/ves cerca implicar en major mesura aquestes persones en la reducció de la problemàtica. Aquestes figures actuen de models i educadors en el medi no-formal i tenen una gran responsabilitat en la transmissió de valors als equips, és per tant una passa fonamental que aquestes persones estiguin formades i conscienciades sobre el potencial motivador en aspectes socials que els atorga la posició de referent per a les jugadores (Jiménez, Rodríguez i Castillo, 2001).

Metodologia

S'ha d'entendre aquesta acció com una iniciativa que permeti als clubs treballar el bàsquet més enllà de la millora en el rendiment físic-esportiu, i implicar la seva estructura en la lluita per la igualtat de gènere d'una manera motivadora, participativa i que els pot oferir varietat de canvis positius a tots/es.

Per a la realització d'aquest projecte, que té com a pilars fonamentals l'empoderament juvenil i la conscienciació social, es treballarà des de la Federació de Bàsquet de les Illes Balears. Per tal de poder portar a terme l'empoderament femení contra els estereotips tradicionals de gènere s'implementarà una acció estratègica sobre els equips de categories infantil i cadet femení dels clubs de bàsquet que ho sol·licitin durant la temporada regular. La proposta pretén treballar habilitats i competències socials amb les jugadores que serveixin de barrera contra les tendències androcèntriques que afecten la nostra societat mitjançant cinc dinàmiques de grup amb cada equip.

En primer lloc, es proporcionaran eines de detecció i enteniment de les conseqüències socials que impliquen l'abandonament sistemàtic de l'esport, i com afecta molt més a categories femenines.

Es treballarà amb un paradigma interpretatiu on es fonamenta la subjectivitat del coneixement i l'educació en valors socials, donant importància a les interpretacions i experiències personals, socials i culturals de cada persona que conformi els grups de treball (López, 2000).

La intervenció es fa a partir d'una metodologia qualitativa a on es tindrà present l'observació dels i les participants a on hi haurà una interacció horitzontal, dialogant, en què la comprensió i autocomprensió, i el desenvolupament de la personalitat individual, serà clau per a l'estratègia socioeducativa seleccionada. Les persones encarregades d'impartir les activitats donaran especial importància a la narració i la interpretació de la realitat de les jugadores integrants del grup de treball (López, 2000).

El mètode a emprar seran les dinàmiques de grup, on es faran activitats enfocades a diferents temàtiques amb una finalitat clarament socioeducativa allunyada del contingut purament esportiu que integra la rutina d'aquests equips. El treball d'equip en aspectes extraesportius, com la lluita per la igualtat de gènere, és una bona forma de potenciar el caràcter comunitari dels clubs de bàsquet. S'ha de tenir en compte que als clubs els afecta directament aquesta realitat tan incòmoda de l'abandonament prematur de l'activitat esportiva en les al·lotes, atès que perdre participants va en contra dels seus interessos.

La majoria d'activitats seran amb la totalitat dels equips per fomentar la consciència grupal, perquè una de les intencions és crear una col·lectivitat mitjançant vincles afectius que les uneixin a totes i trobar fortaleses i febleses comunes.

La primera passa per a l'aplicació d'aquests mètodes passa pels educadors, que han de ser els guies comunicatius del missatge que volen transmetre fins a arribar a la motivació de les jugadores perquè s'arribin a entendre les implicacions i causes globals de la pèrdua d'esport femení en les categories que integren l'adolescència.

Activitats d'acord amb els objectius

El projecte d'intervenció socioeducativa es divideix en dues fases diferenciades d'actuació amb les que es treballa durant cada setmana d'intervenció; la primera es dirigeix als equips en el seu conjunt, i la segona se centra a formar mínimament als grups tècnics d'aquests equips. Òbviament, ambdues intervencions persegueix una finalitat comuna, però es tracta de

resoldre els objectius del projecte amb actuacions centrades en tots els perfils que envolten la composició d'aquests equips, així com els marges d'actuació diferents que tenen les nines, respecte del que poden tenir els/les tècnics/tècniques responsables.

Primera fase

Les dinàmiques grupals d'equip se centren a crear una consciència a gran escala de la magnitud del fenomen que se cerca combatre. Es tracta de posar en relació l'abandonament prematur del bàsquet per part de les al·lotes i fer-les entendre que és una forma de perpetuar els rols tradicionals i la visió masclista. Amb això podem presentar una visió social dels equips de bàsquet i que entenguin que és important, no només per realitzar activitats saludables i mantenir una xarxa social activa, per convertir-les en protagonistes del canvi de tendència i representants d'un sector actiu en la promoció de la igualtat de gènere. És primordial fer-les entendre que són participants actives de l'empoderament juvenil femení i que, encara que no es considerin feministes, el seu esforç mereix el mateix reconeixement social que si fossin homes i no pot ser vist d'altra manera pel fet de ser dones.

Els rols i estereotips tradicionals de gènere són els que provoquen l'abandonament de nombroses companyes i rivals, i és el que realment fa minvar la representació femenina a partir de cadet i fins a sènior. El projecte en qüestió es proposa posar fi a aquesta discriminació sobre les joves esportistes i crear consciència de la problemàtica en les protagonistes, de forma que entenguin i siguin capaces de confrontar aquesta situació sense haver de sacrificar passions personals per agradar als altres. Una consciència clara sobre l'arrel del problema és una mesura molt positiva per fer a les jugadores participants de la solució. Han d'entendre que és una etapa de nombrosos canvis i avenços a la maduresa en què l'esport és una font inesgotable de recursos com el manteniment d'hàbits de salut com fer exercici, tenir un entorn social de proximitat prou ampli i de confiança i creació de valors socials com la responsabilitat, la comunicació o la confiança.

Aquesta intervenció general actuarà sobre el gruix de l'equip integrant a totes les persones que en formen part com són les jugadores i l'equip tècnic. Amb això es genera un coneixement bàsic que permet entendre la necessitat de la intervenció i la importància de l'esport femení en el seu potencial sociocultural. També s'entén aquestes dinàmiques de conscienciació com una introducció per la formació bàsica de l'equip tècnic, que es desenvoluparà en major grau en les sessions específiques de treball amb aquests/es.

En forma de reconeixement visual per la realització del projecte, les jugadores dels equips que hagin participat en el projecte rebran, cada una, un adhesiu identificatiu que s'aferrarà a l'equipatge de joc. Aquest element visual servirà com a distintiu identificador dels equips que hagin participat en el projecte i ajudarà a la promoció del mateix projecte entre altres clubs.

Segona fase

La segona fase és la formació centrada en els equips tècnics dels conjunts, dirigida als entrenadors i entrenadores, delegats i delegades, ajudants i directius i directives del club. En aquest cas se cerca quelcom més enllà que crear consciència, atès que es tracta de persones responsables de l'educació de les jugadores i de conformar l'activitat social del bàsquet com un context de confiança i empoderament real. L'equip no pot esdevenir un àmbit de sororitat positiva si les figures de responsabilitat i direcció no les permeten o no coneixen la potencialitat de la seva posició de treball. Des del projecte hi ha consciència que aquesta conscienciació feminista no pot ser mai el pilar fonamental que doni subsistència a l'equip de bàsquet, deixant en segon o tercer lloc el mateix esport. Tot i això, l'objectiu és que els/les responsables tècnics/tècniques no siguin cecs/cegues davant aquesta realitat i entenguin la matèria de treball d'aquest projecte com una part molt important del sentit d'educació no-formal que integra l'esport en aquestes categories.

Es tracta d'aprenentatges socials perfectament compatibles amb els continguts tècnics i tàctics de l'esport de la cistella, i que formen part de les dinàmiques de l'equip com un component cabdal a l'hora de "fer grup". El potencial social de l'equip és un dels aprenentatges extraesportius que lliura l'esport escolar i representa l'àmbit específic d'actuació d'aquest projecte d'intervenció.

La formació de responsables se centra a presentar la problemàtica referent a la caiguda brusca de fitxes femenines a partir de cadet/júnior i fer-los partícips de la solució, atès que són les persones responsables de l'educació de les nines en aquest àmbit. El taller pretén actuar, en aquest cas, com un debat en què sorgeixen idees per posar solució, amb els mitjans amb què compta el club i les possibilitats que cada grup pot aportar. Es tracta de què les solucions surtin dels *staffs* en tant que entenen la gravetat i dimensió del problema. S'ha de tractar com un aspecte quotidià, i no un tema concret al què es fa menció durant les setmanes en què es realitzen les dinàmiques. Té a veure amb un canvi de paradigma a l'hora de tractar a les jugadores i en la manera en què se les forma com a persones de futur. Està clar que no és una necessitat de canvi de conceptes tècnics, però sí d'una revisió de les estratègies

metodològiques i la comunicació amb les jugadores. Es tracta de donar certes pautes a aquestes persones per reformular la manera en què actuen amb les nines com dones i no tant com a jugadores. En aquest sentit, el que és important és posar tots els esforços possibles en construir identitats fortes i independents allunyades dels rols tradicionals de gènere i equiparar aquests aspectes a la gestió d'un equip masculí, adaptant en qualsevol cas les estratègies al perfil individual amb qui tracten, tenint en compte les capacitats, febleses i potencialitats de les jugadores adolescents.

La implementació dels tallers es funcionarà depenent de com treballa cada equip, pel que probablement s'han d'anar fent certes adaptacions a la situació concreta de cada conjunt. La realització del taller és una decisió voluntària de cada club, atès que s'ofereix des de la FBIB com una activitat de reconeixement social; pel que la implicació en el taller dependrà de la consciència prèvia amb què comptin els clubs de bàsquet d'arreu de Balears.

Estructura de les sessions

Es duran a terme sessions diferenciades entre els grups de jugadores de categories infantil i cadet, atès que la realitat social d'ambdós conjunts d'edats són molt diferents i ajuntar-les significaria la censura d'algun dels dos grups; a més d'incloure una sessió específica per als equips tècnics. Les formacions exclusivament dirigides al cos tècnic es realitzaran conjuntament entre els *staffs* infantils i cadets per agilitzar el procés i millorar el treball conjunt i la transició entre les dues categories.

El projecte contempla un total de cinc intervencions repartides durant tota la temporada per equip. Això significa que cada una de les intervencions s'estén durant una setmana en la qual es realitzarà la dinàmica amb el grup de jugadores i cos tècnic respectiu, conjuntament, el primer dia d'entrenament d'aquella setmana. Els equips tècnics infantil i cadet realitzaran la sessió específica de responsables el segon o tercer dia d'entrenament (horaris a concretar).

La dinàmica de grup general se centrarà a fer una aproximació conceptual i la creació de debats a partir de les opinions i postures de cada participant (jugadores i cos tècnic). Mentre que la sessió específica per a equips tècnics, permet reforçar els conceptes treballats en grup gran i cercar propostes de solució a l'abast del club o corregir aspectes de les relacions entre tècnics i jugadores.

Continguts

Respecte al conjunt de continguts a treballar amb les jugadores i els equips tècnics conjuntament, infantils i cadets tractaran les mateixes temàtiques a cada sessió, tot i que s'adaptaran a la realitat de cada una de les categories de joc:

- La primera sessió contempla una presentació del projecte, introduint el que significa la igualtat de gènere i la importància de la igualtat a l'esport. Es tracta d'una sessió introductòria en què es fa una presa de contacte inicial i es presenta el problema de l'abandonament prematur de l'esport en les dones com a justificació de la intervenció.
- En la segona intervenció s'avança cap al treball dels estereotips i rols de gènere femenins, així com la seva incidència en les conductes i el pensament adolescent i juvenil.
- La tercera sessió s'orienta cap al treball de la violència simbòlica, prenent especial atenció a l'àmbit de l'esport. En aquesta sessió es farà entrega dels adhesius de reconeixement per la realització del projecte.
- La imatge i la visibilització de la dona esportista és el marc temàtic de la quarta sessió, que obre en major mesura el debat i l'aportació de les nines.
- La cinquena i darrera es dedica a tractar les variacions i tendències adolescents a l'hora de prioritzar activitats socials i la seva incidència en la vida posterior. A més, aquesta sessió de cloenda serveix d'intercanvi i autoavaluació de l'experiència del projecte.

Els continguts a treballar exclusivament amb els equips tècnics s'orienten a adaptar les metodologies i les relacions amb les jugadores per formar-les des d'una perspectiva empoderadora i promotora de la igualtat real de gènere. Es tracta de cercar solucions conjuntes, en la mesura que sigui realista, a les mancances que puguin sofrir les jugadores pel fet de ser dones:

- En primer lloc, es realitzarà una introducció general a la igualtat de gènere i la forma en què aquesta es pot introduir com a concepte d'ensenyament en l'activitat esportiva.
- La segona sessió treballarà la influència dels estereotips de gènere a l'hora d'establir objectius, canviar les metodologies de treball i la comunicació i tracte amb les jugadores.

- La intervenció tercera s'orienta a reflexionar i cercar solucions a la violència simbòlica que puguin trobar els equips femenins en la gestió del club pel que fa a l'atenció rebuda, la promoció dels seus èxits, la importància de la seva feina.
- En la quarta sessió es treballa la importància de l'establiment de models i de promocionar l'assumpció del rol de model de les mateixes jugadores envers els més petits. Aquesta sessió inclou també la lectura de la imatge personal de les nines i les normes al respecte.
- La darrera sessió tractarà la importància d'entendre els canvis en les activitats socials i la importància d'aprofitar aquests canvis per generar grups units. Es tracta d'una sessió d'avaluació en què es comentaran els avenços aconseguits pel club.

Durada

La proposta s'allarga durant tota una temporada, de forma que les cinc sessions serveixin per crear cert vincle amb l'equip i avançar des d'un projecte de sensibilització cap a una verdadera proposta de formació i canvi social en aquestes categories del bàsquet femení balear. S'estipula que les primeres tres sessions es repartissin entre els mesos d'octubre, novembre i febrer, ocupant una setmana de cada un d'aquests mesos respectivament a elecció dels equips. La quarta i cinquena sessió s'aplicarien en abril i maig respectivament, de manera que els coneixements inicials s'han assolit i el treball és de més qualitat i amb una major càrrega reflexiva i de transmissió d'experiències personals.

Pla de treball

El projecte contempla la realització de cinc sessions en matèria d'igualtat de gènere per temporada, de forma totalment voluntària, per a cada un dels equips inscrits a qualssevol de les lligues de la categoria infantil i cadet femení de la FBIB. Es vol fer especial incidència en la influència de la socialització diferencial en rols tradicionals de gènere i les conseqüències d'aquesta educació sobre la seva vida esportiva. Cada sessió es divideix en dues activitats realitzades en dies separats: un primer taller formatiu en què es fa una presentació i debats sobre els continguts tractats en aquella sessió, amb el gruix de l'equip (jugadores + equip tècnic); i la segona activitat es dirigeix exclusivament a l'equip tècnic, en què es realitza una formació bàsica en aspectes relatius a la metodologia d'entrenament i la relació amb les jugadores.

Agrupament	Espai
Totes les jugadores de l'equip (mínim 12 llicències federatives) així com un equip tècnic de mínim (entrenador/a i delegada o delegat). També és recomanable l'assistència de personal directiu del club (voluntària).	Camp de joc i/o entrenament o l'espai que el club destinatari cregui adient.
Control de contingències	
<p>Adaptar els continguts a l'edat i el nivell de comprensió dels grups.</p> <p>Donar especial atenció i potenciar els feedbacks i les reaccions que puguin tenir els diferents oients. Crear el discurs a partir de la realitat que elles viuen o han viscut.</p> <p>Ajudar-se del suport dels equips tècnics o persones del club o les mateixes jugadores per tenir una idea prèvia de quina és la seva realitat i els coneixements previs en qüestions de gènere.</p>	
Objectius de les dinàmiques amb les jugadores i el cos tècnic conjuntament	Objectius de les dinàmiques amb l'equip tècnic
<ul style="list-style-type: none"> • Empoderar a les jugadores de categories inferiors en la continuïtat de la pràctica del bàsquet. • Promoure la visibilització i reforç de la identitat femenina adolescent en l'àmbit de l'esport. 	<ul style="list-style-type: none"> • Conscienciar a entrenadors, entrenadores i integrants del cos tècnic, de la importància de fomentar l'educació en igualtat a l'àmbit esportiu.

1ª Sessió - Introducció a la igualtat de gènere i la igualtat a l'àmbit de l'esport.	Materials
Explicació dinàmica amb jugadores i cos tècnic	Ordinador portàtil
El projecte donarà inici amb una sessió introductòria a la qual es presentaran, a les jugadores i al cos tècnic, conceptes molt bàsics relatius a la igualtat de gènere. Es tractarà la diferència entre sexe i gènere, l'educació diferencial en funció del gènere i la influència de la cultura patriarcal en l'imaginari col·lectiu, fent especial incidència en	Projector Pissarra blanca pel reproductor Retoladors per

les afectacions d'aquesta socialització masculista en l'esport.	pintar a la pissarra blanca Presentació PowerPoint
Explicació activitat exclusiva per a l'equip tècnic	
La dinàmica realitzada amb l'equip tècnic relativa als conceptes introductoris d'igualtat de gènere, farà referència a la necessitat de fer una revisió conscient de la metodologia d'entrenament i el tracte amb les jugadores i la resta de protagonistes implicats com poden ser mares/pares, àrbitres, rivals... En aquest cas, l'activitat servirà per presentar la necessitat d'intervenir en la problemàtica en qüestió i estendre la responsabilitat a totes les figures implicades.	

2ª Sessió - Estereotips i rols de gènere.	Materials
Explicació dinàmica amb jugadores i cos tècnic	Ordinador portàtil
La segona sessió agafarà com a referència les bases conceptuals establertes en la primera setmana i derivarà cap a la importància de conèixer la influència de la societat masculista en l'establiment dels estereotips i rols tradicionals de gènere. Com l'educació diferencial porta a confrontar conductes i conceptes neutrals en elements segregats en funció del gènere. Es tracta de veure com totes les decisions que es prenen tenen unes conseqüències en el nostre entorn social. L'esport esdevindrà el focus de l'explicació, atès que és un àmbit profundament influït pels estereotips de gènere.	Projector Pissarra blanca pel reproductor Retoladors per pintar a la pissarra blanca Presentació PowerPoint
Explicació activitat exclusiva per a l'equip tècnic	
Els continguts sobre estereotips i rols de gènere es traslladaran a la sessió per a tècnics i tècniques de forma que s'analitzi fins a quin punt aquestes idees preconcebudes de les diferències entre equips masculins i femenins poden actuar a l'hora de dirigir un equip i tractar amb les jugadores. Es farà reflexionar sobre la percepció diferent de la comunicació positiva i la vinculació amb les jugadores en contra de com es faria amb un equip masculí.	

3ª Sessió – La violència simbòlica a l'esport.	Materials
Explicació dinàmica amb jugadores i cos tècnic	Ordinador portàtil
<p>A la tercera data, es realitzarà una sessió dedicada a l'efecte de violència simbòlica a l'esport. Amb aquesta dinàmica es vol fer incidència en la necessitat de reconeixement igualitari dels èxits femenins i masculins, la diferència en l'atenció rebuda, la importància d'adaptar la comunicació a un públic majoritàriament femení... En aquest cas, la dinàmica amb el grup al complet vol fer valdre el caràcter implícit de l'exclusió de les dones a l'esport. Es tracta de fer veure que la discriminació de les dones a l'esport és un factor molt menys visible del que transmeten els mitjans i que va més enllà de la violència explícita.</p> <p>En aquesta sessió es farà entrega de l'adhesiu identificatiu de la participació en el projecte, que servirà com a reconeixement visual per aquells equips que n'hagin format part i hagin completat la formació (veure annex 3).</p>	Projector Pissarra blanca pel reproductor Retoladors per pintar a la pissarra blanca Presentació PowerPoint Pegats brodats per aferrar amb cop de planxa
Explicació activitat exclusiva per a l'equip tècnic	
<p>Amb l'equip tècnic, el que se cerca és visibilitzar la importància de tenir cura de fenòmens aparentment invisibles que afecten especialment a les dones a l'hora d'abandonar l'esport. Les persones responsables de l'equip deuen ser els/les responsables de vigilar aquells aspectes que puguin afectar a la salut social de l'equip i que poden acabar per desintegrar-lo. En aquest cas, s'animarà que sorgeixin propostes d'intervenció aplicables des dels mateixos clubs.</p>	

4ª Sessió - La imatge i la visibilització de la dona esportista.	Materials
Explicació dinàmica amb jugadores i cos tècnic	Ordinador portàtil
<p>La quarta sessió serà dedicada a la importància de la imatge personal i la visibilització de la dona esportista. En aquest cas, es tracta de fer referència a la influència de la cultura masculista en aspectes estètics i</p>	Projector Pissarra blanca pel

d'imatge i com aquesta influència es trasllada a l'esport. També formarà part d'aquesta sessió l'anàlisi de la imatge de la dona esportista i la importància dels referents i models formatius adequats.	reproductor Retoladors per pintar a la pissarra blanca
Explicació activitat exclusiva per a l'equip tècnic	Presentació PowerPoint
Els equips tècnics se centraran a analitzar l'establiment de normes i protocols interns relatius a la imatge i els efectes que puguin tenir aquestes normes. Per altra banda, es treballarà l'assoliment de responsabilitats extraesportives per part de les jugadores amb l'objectiu d'empoderar-les i generar una mena de tutela entre categories superiors sobre les inferiors dintre del mateix club. Aquesta idea, i aquelles que proposen que facin els mateixos equips tècnics, serviran per permetre l'establiment de models i un benefici intergeneracional dintre del club.	

5ª Sessió - Les activitats socials i l'oci.	Materials
Explicació dinàmica amb jugadores i cos tècnic	Ordinador portàtil
La sessió de cloenda es dedicarà a tractar la importància dels canvis en les activitats d'oci que es produeixen en les al·lotes en entrar en l'adolescència, i com aquestes opcions d'oci poden entrar en conflicte amb l'activitat del bàsquet per la influència perjudicial dels rols tradicionals de gènere. A més, aquesta dinàmica servirà per realitzar l'avaluació, per part de totes i tots els participants, del projecte aplicat en el seu club. Aquesta serà la dinàmica de clausura en què es reflexionarà sobre els canvis viscuts en l'equip amb l'avenç de les sessions i el pas de la temporada.	Projector Pissarra blanca pel reproductor Retoladors per pintar a la pissarra blanca Presentació PowerPoint
Explicació activitat exclusiva per a l'equip tècnic	
En aquest cas, es farà incís en la importància de comprendre i aprofitar els canvis produïts en les activitats socials de les jugadores per generar relacions més dinàmiques i positives pel funcionament de l'equip des d'una perspectiva respectuosa amb la igualtat de gènere.	
La sessió servirà com a cloenda del projecte, de forma que hi haurà una revisió dels avenços produïts durant l'aplicació del projecte i les propostes de futur relatives al mateix. A més, s'aprofitarà per realitzar	

l'avaluació de les sessions exclusives per a tècnics.

Cronograma

A continuació, s'exposa un cronograma dissenyat sota el supòsit de què un club ha fet el requeriment voluntari a la FBIB per poder aplicar el projecte als seus equips infantil i cadet femení durant la temporada 2020/21. Així es plasma el repartiment de les intervencions al llarg de la temporada.

Sessions de taller d'equips Infantils	Sessions de taller d'equips Cadets	Dinàmiques formatives amb els equips tècnics (infantil i cadet conjuntament)
--	---------------------------------------	--

Setembre 2020							Octubre 2020							Novembre 2020							Desembre 2020						
Dl	Di	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Di	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Di	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Di	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
	1	2	3	4	5	6				1	2	3	4								1	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13	5	6	7	8	9	10	11	2	3	4	5	6	7	8	7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20	12	13	14	15	16	17	18	9	10	11	12	13	14	15	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	19	20	21	22	23	24	25	16	17	18	19	20	21	22	21	22	23	24	25	26	27
28	29	30					26	27	28	29	30	31		23	24	25	26	27	28	29	28	29	30	31			
														30													
Gener 2021							Febrer 2021							Març 2021							Abril 2021						
Dl	Di	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Di	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Di	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg	Dl	Di	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
			1	2	3		1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7				1	2	3	4
4	5	6	7	8	9	10	8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14	5	6	7	8	9	10	11
11	12	13	14	15	16	17	15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21	12	13	14	15	16	17	18
18	19	20	21	22	23	24	22	23	24	25	26	27	28	22	23	24	25	26	27	28	19	20	21	22	23	24	25
25	26	27	28	29	30	31								29	30	31					26	27	28	29	30		
Maig 2021																											
Dl	Di	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg																					
				1	2																						
3	4	5	6	7	8	9																					
10	11	12	13	14	15	16																					
17	18	19	20	21	22	23																					
24	25	26	27	28	29	30																					
31																											

Recursos per la realització d'activitats

Per a la realització d'aquest projecte, es precisen una sèrie de recursos fonamentals que es divideixen entre aquells materials d'ús instrumental i el personal humà indispensable per portar a la pràctica els diversos tallers. A continuació s'especifiquen tots els recursos designats per al correcte funcionament de la intervenció.

Recursos humans

El personal requerit per a dirigir els tallers d'equip i la formació bàsica als equips tècnics es conforma d'un equip de 4 educadors/es socials amb formació específica en igualtat de gènere. Amb aquest perfil professional s'entén que es tracta d'un/a professional especialitzat en el tracte amb la infància i joventut amb coneixements específics en igualtat de gènere. Cal que es tracti d'una persona amb uns mínims coneixements de l'àmbit esportiu per tal de:

- Conèixer els codis de la pràctica esportiva.
- Entendre el període vital característic a cada categoria, i els aspectes segons el gènere que s'accentuen i entren en conflicte en aquesta etapa del desenvolupament de les jugadores.
- Detectar les característiques pròpies de l'àmbit social en què es porta a terme la intervenció.

Serà imprescindible que el personal compti amb carnet de conduir per poder desplaçar-se fins allà on realitzi el taller cada club diferent.

Recursos materials

Respecte als recursos materials necessaris, serà necessari comptar amb els elements requerits per elaborar els tallers, com un ordinador portàtil i un projector per poder presentar els materials audiovisuals adients a cada dinàmica. Per tal de permetre el desplaçament dels educadors als espais on es realitzen els tallers per cada club, serà necessari disposar dels mitjans apropiats en cada cas. Si més no, serà imprescindible comptar amb el nombre necessari d'adhesius per a les equipacions de les jugadores que participin en el taller.

Pressupost

Despesa per equip			
Recursos humans			
Personal	Hores setmanals	Hores totals (hores)	Cost per hora

		setmanals x 20 setmanes)	
Educador/a social	9	180	6,35 €
Cost total per treballador/a (cost per hora x hores totals)			1143,00 €
Recursos materials			
Recursos tangibles	Unitats	Import per unitat	Total
Materials:			
Projector	1	70 €	70 €
Retoladors per pintar a la pissarra blanca	1	1,75 €	1,75 €
Pegats brodats per aferrar amb cop de planxa	50	0,07 €	3,40 €
Infraestructures	Les infraestructures seran cedides pels clubs que participin en el projecte		
Espai			
Taula			
Recursos intangibles	Unitats	Import per unitat	Total
Llum	Els recursos intangibles seran cedides pels clubs que participin en el projecte		
Electricitat			
Total Recursos materials			75,15 €
Total despeses directes			1218,15 €
Costos indirectes			121,82 €
Despeses generals d'estructura (10% Total)			
Benefici empresarial (6% Total)			73,09 €
Subtotal			1413,05 €
IVA (21%)			296,74 €
Total			1709,80 €

*Els casos en què l'aplicació del projecte impliqui un desplaçament a Menorca o Eivissa, cal aplicar un cost afegit de 75€ per cobrir aquests desplaçaments.

Avaluació

La darrera de les obligacions relatives al disseny d'aquest projecte d'intervenció és definir l'avaluació d'aquest, de forma que sigui visible el compliment dels objectius proposats i l'impacte generat en la comunitat en què es porta a terme la intervenció.

Què avaluarem?

És primordial definir quin és l'objecte d'avaluació en cada cas, el que dona peu a generar un model únic d'avaluació adaptat al projecte en qüestió. En aquest cas, es tracta de dissenyar una avaluació que mostri les variacions en el nombre de llicències femenines en categories cadet, júnior i sènior en les temporades posteriors a la implantació del projecte a cada club. L'avaluació ex-post, amb uns resultats visibles de forma posterior a l'aplicació del projecte, serà la que permetrà comprovar les variacions respectives al nombre de llicències. L'impacte del projecte també podria comprovar-se de forma posterior a la seva implementació, amb variacions en els percentatges de participació femenina en competicions de bàsquet a Balears. A més, cal crear una estratègia de seguiment durant el procés per avaluar la correcta implementació dels tallers i les activitats, així com la metodologia escollida en cada cas. Si més no, amb la intenció de fer visibles els canvis a posteriori, s'encomana l'estratègia de realitzar una avaluació prèvia de la situació actual pel que fa a la quantitat de llicències femenines en categories posteriors a infantil.

Quan avaluarem?

L'avaluació s'allarga durant tot el procés, de forma que es dividirà en tres tipus d'avaluació: l'avaluació prèvia o ex-ante, l'avaluació contínua, i l'avaluació posterior o ex-post.

La primera d'aquestes, l'avaluació ex-ante, se centrarà a crear una imatge de la realitat existent de forma prèvia a l'aplicació del projecte. D'aquesta forma es podrà fer una comprovació, una vegada implementada la intervenció, dels canvis produïts en els clubs o comunitats esportives amb les quals s'hagi treballat, a conseqüència de l'aplicació del projecte. També és clau fer una avaluació prèvia de la intervenció per conèixer les deficiències d'aquest, de forma que s'estudia l'adequació dels objectius a les necessitats, evitar el fracàs de la metodologia i calcular la viabilitat econòmica de la proposta. Aquesta

avaluació prèvia es portarà a terme durant el mes previ a l'aplicació del projecte, per tal que la informació sigui recent i prèvia a l'inici de la competició balear.

En segon lloc, definirem l'avaluació contínua que es produirà durant l'aplicació del mateix projecte, de forma que es pugui anar recollint informació del procés de transmissió i es faciliti l'adaptació de les intervencions a les exigències de cada situació. Aquest tipus d'avaluació, permet fer variacions sobre la marxa de tal manera que les metodologies seleccionades no resultin ineficaces o totalment inviables. Pot entendre's com una manera de recavar informació sobre el procés d'intervenció i la manera en què la mostra rep el mateix projecte. En aquest cas, l'avaluació es porta a terme com una part més de la intervenció, amb el que representa una de les matèries aplicades durant les sessions amb el grup gran o els equips tècnics i se'n controla el bon funcionament.

La darrera avaluació aplicada és l'avaluació ex-post, amb la que s'avalua l'efecte produït pel projecte. Es tracta d'entendre l'adequació dels resultats als objectius dissenyats, el correcte funcionament de la metodologia i els indicadors proposats, així com l'impacte que provoca el projecte en la comunitat esportiva o club objecte del mateix. És aquesta, l'única avaluació que pot determinar el mèrit o vàlua del projecte, i per tant acreditar que els resultats extrets són positius o negatius.

Mitjançant aquesta avaluació s'avaluarà als participants, comprovant la seva satisfacció amb les activitats proposades i la interiorització del missatge tramès. És l'anàlisi crítica més fiable per conèixer l'acceptació del projecte per part de la mostra.

L'avaluació de l'eficàcia fa referència a l'adquisició de les competències establertes pels objectius. S'avaluen els efectes de la intervenció sobre la quantitat de llicències federatives femenines en les campanyes posteriors a la intervenció, i les variacions sobre la participació femenina en activitats relatives al bàsquet a les Illes Balears.

Respecte a l'avaluació de la transferència, integrada en aquest apartat ex-post, s'avaluarà mitjançant l'observació l'interès i la participació activa, tant de les jugadores com dels equips tècnics, a l'hora de debatre i fer propostes suggerents envers la problemàtica tractada. Els canvis en les actituds es relacionarien, en tot cas, amb un augment de llicències federatives en anys posteriors.

L'impacte del projecte s'avalua comprovant les variacions en la participació femenina en activitats de bàsquet a les Illes Balears. Pot ser, l'efecte del projecte s'estengui més enllà de

l'augment de llicències federatives i promogui el creixement del bàsquet femení en l'etapa adolescent i posteriors, desenvolupant un canvi substancial en la societat amb la qual s'està treballant. Es pot dir que l'impacte és la dimensió social que arriba a obtenir la intervenció.

L'avaluació de seguiment respon a la que s'estén més en el temps, perquè controla l'obtenció de resultats a llarg termini. Així doncs, en aquest cas, s'aplicarà una avaluació del nombre de llicències femenines en les categories cadet, júnior i sènior a l'inici de cada temporada durant la mateixa temporada d'aplicació i els tres anys següents per fer una comprovació prou acurada dels avenços produïts gràcies a la implantació del projecte.

Com avaluarem?

L'avaluació es portarà a terme mitjançant una sèrie de tècniques i uns indicadors definits a continuació. La tècnica principal, equivalent a una avaluació de caràcter qualitatiu és l'observació; la qual permetrà conèixer aspectes com la participació activa o la predisposició dels i les participants. Per altra banda, apareix la necessitat d'incloure dades quantitatives, que s'obtidran mitjançant qüestionaris avaluatius contestats per les persones participants, llistes d'assistència, o la recerca de dades. També serà important l'avaluació de les sessions per part dels educadors i educadores, que controlaran aspectes com l'assistència, la participació, l'aportació pròpia dels i les participants, la duració, les contingències i l'adequació dels materials a la sessió.

Els indicadors s'estableixen en funció dels objectius del projecte, pel que es reparteixen de la següent manera:

Objectius	Indicadors
Reduir la disminució de llicències federatives femenines a les categories cadet i posteriors	Nombre de llicències federatives femenines en les categories cadet, júnior i sènior durant les temporades 2020/21, 2021/22, 2022/23 i 2023/24 comparant-les amb les temporades prèvies en què no s'havia aplicat el projecte.
Instituir un projecte d'empoderament juvenil i de visibilització i reforç de la identitat femenina adolescent en l'àmbit de l'esport.	Nombre de participants en el projecte i % de participants per equip; Adequació dels continguts; Nivell d'acceptació i valoració del projecte; Tipus i gravetat de les contingències aparegudes; Quantitat de

	participació femenina en activitats de bàsquet arreu de les Illes Balears
Conscienciar a entrenadors, entrenadores i altres integrants del cos tècnic, de la importància de l'educació en igualtat a l'àmbit esportiu	Nombre de participants en el projecte i % de participants per equip; Adequació dels continguts; Nivell d'acceptació i valoració del projecte; Tipus i gravetat de les contingències aparegudes; Quantitat de participació femenina en activitats de bàsquet arreu de les Illes Balears

Qui avaluarà?

L'avaluació serà totalment interna, de forma que tot el pes de l'avaluació caigui sobre l'equip del projecte. El procés d'avaluació serà realitzat pel mateix equip d'educadors que porta a terme el projecte, de forma que puguin tenir coneixement de la seva tasca i dels resultats extrets d'aquesta intervenció. Aquesta estratègia implica un menor cost i prescindeix de l'avaluació d'una entitat externa, de forma que resulta molt més atractiva per a l'organisme contractant.

Tot i que el procés formal d'avaluació serà tasca íntegra de l'equip que desenvolupa el projecte, no deu oblidar-se el paper fonamental de les i els participants en els tallers i activitats que contempla el projecte a l'hora d'avaluar les sessions realitzades i la conformitat de la mateixa audiència amb la proposta. Atès que seran les figures protagonistes a l'hora de valorar l'experiència i avaluar el projecte des de la perspectiva de l'usuari/usuària i permetran conèixer de forma objectiva la qualitat de gran part de la proposta.

Referències

- ASIES (2017) El oro a la igualdad: el pódium compartido. Junta de Castilla y León. Extret de https://deporte.jcyl.es/web/jcyl/Deporte/es/Plantilla100Detalle/1284415364060/_/1284764575260/Comunicacion?plantillaObligatoria=PlantillaContenidoNoticiaHome el 13.04.2020.
- Biecinto, N. (2018) *Claves para la evaluación del impacto de género en la normativa en el ámbito del deporte*. Instituto Andaluz de la Mujer. Consejería de Igualdad y Políticas Sociales. Junta de Andalucía. Extret de <https://www.juntadeandalucia.es/institutodelamujer/ugen/node/3651> el 28.03.2020.
- Boleín Oficial del Estado (2005, 8 de marzo) Orden DEF/524/2005. Extret de <https://www.boe.es/boe/dias/2005/03/08/> el 27.04.2020.
- Consejo de Municipios y Regiones de Europa (2006) *Carta europea para la igualdad de mujeres y hombres en la vida local*. Unión Europea. Extret de https://fbib-basket.com/documentos/Desp_8780.pdf el 29.04.2020.
- Consejo Superior de Deportes (2019a) *Declaración de Brighton*. Ministerio de Cultura y Deporte. Extret de <https://www.csd.gob.es/es/mujer-y-deporte/igualdad-y-participacion-declaracion-de-brighton/declaracion-de-brighton> el 27.04.2020.
- Consejo Superior de Deportes (2019b) *Universo Mujer II*. Ministerio de Cultura y Deporte. Extret de <https://www.csd.gob.es/es/promocion-del-deporte/universo-mujer-ii> el 27.04.2020.
- Federació de Bàsquet de les Illes Balears (2016) Informació institucional. Extret de https://fbib-basket.com/documentos/Desp_9438.pdf el 27.04.2020.
- Federació de Bàsquet de les Illes Balears (2020) Competicions - Classificacions i resultats temporada 2019/2020. Extret de <https://www.fbib-basket.com/competicions/iframe.php> el 06.05.2020.
- Federación Española de Baloncesto (2018) Un año más, líderes en licencias de mujeres. *Federación Española de Baloncesto*. Extret de <http://www.feb.es/2018/12/26/baloncesto/ano-mas-lideres-licencias-mujeres/77007.aspx#> el 24.04.2020.
- Giménez, F., Rodríguez, J. i Castillo, E. (2001) Necesidad de formación psicopedagógica de los entrenadores deportivos. *Ágora digital*, 2. Extret de <http://rabida.uhu.es/dspace/handle/10272/6612> el 13.04.2020.

- Gobierno Vasco (2014) *Plan de promoción de la igualdad entre mujeres y hombres en el sector deportivo*. Bilbao: Departamento de Cultura y Política Lingüística. Extret de <https://www.euskadi.eus/igualdad-deporte/web01-a2kirola/es/> el 13.04.2020.
- Instituto de la Mujer (2005) *Actitudes y Prácticas Deportivas de las Mujeres en España (1990-2005)*. Madrid: Instituto de la Mujer. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Extret de <http://www.inmujer.gob.es/areasTematicas/estudios/serieEstudios/docs/92practdeportivas.pdf> el 29.03.2020.
- Instituto de la mujer (2007) *La convención sobre la eliminación de todas las formas de discriminación contra la mujer y el protocolo opcional a la convención*. Madrid: Instituto de la mujer. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Extret de https://fbib-basket.com/documentos/Desp_8779.pdf el 29.04.2020.
- Instituto de la Mujer (2008) *Plan Estratégico de Igualdad de Oportunidades 2008 – 2011*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Extret de http://www.mitramiss.gob.es/ficheros/ministerio/igualdad/Plan_estrategico_final.pdf el 29.03.2020.
- Instituto Europeo de la Igualdad de Género (2016) *La igualdad de género en el deporte*. Vilnius: Instituto Europeo de la Igualdad de Género. Extret de <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0ccc3e12-b377-11e5-8d3c-01aa75ed71a1/language-es> el 13.04.2020.
- Ley Orgánica 3/2007, de 22 de marzo, para la igualdad efectiva entre mujeres y hombres. *Boletín Oficial del Estado*, 71, de 23 de marzo de 2007, 2007 a 6115. Extret de <https://www.boe.es/buscar/pdf/2007/BOE-A-2007-6115-consolidado.pdf> el 29.03.2020.
- López, R. (2000) L'educadora i l'educador social en els Serveis Socials d'Atenció Primària. *Educació Social: Revista d'intervenció socioeducativa*, 15, 83-91. Extret de <https://www.raco.cat/index.php/educaciosocial/article/viewFile/144581/240793> el 11.04.2020.
- Macarro, J., Romero, C. i Torres, J. (2010) Motivos de abandono de la práctica de actividad físico-deportiva en los estudiantes de Bachillerato de la provincia de Granada. *Revista de educación*, 353. 495-519. Extret de http://www.revistaeducacion.educacion.es/re353/re353_18.pdf el 29.03.2020.
- Maulini, C. (2012) *Las competencias de los educadores deportivos para la promoción del bienestar en los jóvenes*. Tesis doctoral, Universidad de Valladolid, Valladolid, España. Extret de <https://uvadoc.uva.es/handle/10324/2753> el 26.04.2020.

- Ministerio de Cultura y Deporte (2010) *Plan integral para la actividad física y el deporte*. Madrid: Consejo Superior de Deportes. Extret de https://sede.educacion.gob.es/publiventa/descarga.action?f_codigo_agc=13902_19 el 28.03.2020.
- Ministerio de Cultura y Deporte (2019) Anuario de Estadísticas Deportivas 2019. División de Estadística y Estudios, Secretaría General Técnica. Extret de <http://www.culturaydeporte.gob.es/servicios-al-ciudadano/estadisticas/deportes/anuario-de-estadisticas-deportivas.html> el 26.04.2020.
- Ordóñez, A. (2011) Género y deporte en la sociedad actual. *Polémika*, 3 (7), 106-113. Extret de <https://revistas.usfq.edu.ec/index.php/polemika/article/view/404> el 13.04.2020.
- Ramírez, W., Vinaccia, S., i R. Suárez (2004) El impacto de la actividad física y el deporte sobre la salud, la cognición, la socialización y el rendimiento académico: Una revisión teórica. *Revista de estudios sociales* (18), 67-75. Extret de <https://revistas.uniandes.edu.co/doi/abs/10.7440/res18.2004.06> el 24.04.2020.
- Sagarzazu, I. i Lallana Del Rio, I. (2012) *La influencia de los estereotipos de género tradicionales en la participación deportiva de las mujeres y su reproducción en los medios de comunicación*. I Congreso Internacional de Comunicación y Género. Extret de <https://idus.us.es/bitstream/handle/11441/38818/Pages%20from%20LIBRO%20ACTAS%20I%20CONGRESO%20COMUNICACION%20Y%20G%20NERO11-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y> el 04.06.2020.
- Vicente-Pedraz, M. i Brozas-Polo, M. (2017) Sexo y género en la contienda identitaria del deporte. Propuesta de un debate sobre la competición deportiva multigénero. *Cultura, Ciencia y Deporte*, 12 (35). 101-110. Extret de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6080175> el 24.04.2020.
- Villar, F. i Luque, A. (2019) *Mujer joven y actividad física*. Madrid: Fundación Mapfre. Extret de <https://www.fundacionmapfre.org/documentacion/publico/i18n/consulta/registro.cmd?id=167755> el 03.04.2020.

ANNEXOS

Annex 1

ANEXO DE NO PLAGIO

D. / Dña **JOAN TOMÀS COLOM JANSÀ** con DNI **43216846F**, estudiante del Máster en Políticas de Igualdad y Prevención de la Violencia de Género de la Universitat de les Illes Balears, curso **2019 – 2020**, como autor/a de este documento académico, titulado:

El bàsquet base femení a Balears: la igualtat com a repte enfront dels rols tradicionals de gènere

presentado como Trabajo Fin de **Máster**, para la obtención del título correspondiente, cuya directora es la **Dra. Esperanza Bosch Fiol**

DECLARO QUE:

Este trabajo es producto de mi trabajo personal, que no he copiado, que no he utilizado ideas, formulaciones, citas integrales e ilustraciones diversas, sacadas de cualquier obra, artículo, memoria, o documento (en versión impresa o electrónica), sin mencionar de forma clara y estricta su origen, tanto en el cuerpo del texto como en la bibliografía. Asimismo, no he hecho uso de información no autorizada de cualquier fuente escrita, de otra persona, de trabajo escrito de otro o de cualquier otra fuente.

Soy plenamente consciente de que el hecho de no respetar estos supuestos puede ser objeto de sanciones universitarias y/o de otro orden.

En Palma, a 11 de junio de 2020.

Fdo.

Annex 2

Llistat de clubs FBIB infantil i cadet femení temporada 2019-2020.

Infantil		
Eivissa i Formentera		
Can Cantó	Ses Salines	Sant Antoni
Menorca		
CD Alcázar	CB Ferreries	CCE Sant Lluís
Jovent	CB La Salle Mahón	CB Ciutadella
CB Ponent		
Mallorca		
Bàsquet Manacor	La Salle	Sant Josep
Bàsquet Calvià	UE Llosetina	Bàsquet Sineu
Sa Cabaneta	CB Binissalem	CIDE
CB Molinar	Bàsquet Pla	CD Madre Alberta
BC Santanyí	Esporles BC	CB Andratx
Dakota Alcúdia	Viubàsquet Àgora	Joventut Mariana
Montuïri	CB Consell	Santa Maria
Santa Mònica	Sa Indioteria	CB Colonya Pollença
Sa Pobla	Ciutat d'Inca	Imprenta Bahia San Agustín

Font: Elaboració pròpia de Federació de Bàsquet de les Illes Balears (2020).

Cadet		
Eivissa i Formentera		
Can Cantó	Ses Salines	Sant Antoni
Sa Real		
Menorca		

CD Alcázar	CB Ferreries	CCE Sant Lluís
Jovent	CB La Salle Mahón	CB Ponent
Mallorca		
Ciutat d’Inca	La Salle Palma	Imprenta Bahia San Agustin
Sa Pobla BC	Sa Indioteria	Bàsquet Molinar
Bàsquet Pla	Dakota Alcúdia	Bàsquet Manacor
Santa Maria	Joan Capó – Felanitx	Bàsquet Sineu
Bàsquet Zona 5 – Manacor	CB Sant Frances Llopió – Inca	Montuiri AC
CB Andratx	Sant Josep	CB Campos
CB Colonya Pollença	Viubàsquet Bunyola	SCD Hispania
CIDE	Bàsquet Calvià	CB Consell
CD Madre Alberta	CB Sa Cabaneta	BC Santanyí

Font: Elaboració pròpia de Federació de Bàsquet de les Illes Balears (2020).

Annex 3

Logotip pegats brodats per aferrar amb cop de planxa

